



Co-funded by the  
Europe for Citizens Programme  
of the European Union

Projekt „SVEDOČANSTVO - ISTINA ILI POLITIKA: Koncept svedočenja u komemoraciji jugoslovenskih ratova“ realizovan 2016-18. godine bavio se načinima razmišljanja o jugoslovenskim ratovima i sprovođenjem i korišćenjem svedočanstva o njima u regionu.

Partneri projekta bili su Centar za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Institut za filozofiju i društvenu teoriju iz Beograda, Učitelj neznanica i njegovi komiteti iz Beograda, Historijski muzej Bosne i Hercegovine iz Sarajeva, Muzej savremene umetnosti iz Beograda, Boem iz Beča (Austrija), Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa (OBCT Transeuropa) iz Rovereta (Italija), Centar za kulturnu i socijalnu popravku iz Banja Luke i Leibniz-Institut für Ost- und Südosteuropaforschung (IOS) iz Regensburga (Nemačka).

Danas prenosi nekoliko članaka nastalih u ovom projektu. Program u celini, biografije učesnika i apstrakte možete videti na sajtu projekta: <http://svedocanstvo-imenovatitoratom.org/rs/konferencija>

**Dragomir Olujić Oluja: AKCIJA I REAKCIJA '68. je pedeset godina tek**

## Ni pravo na pobunu, ni vrisak generacije (5)

Na Korčuli smo se 1968. sa Markuzeom raspravljali o njegovoj tezi o „nerevolucionarnosti“ radničke klase i mogućnosti da marginalizovani slojevi i grupe preuzmu tu ulogu, a 1969. su Jelka Kljajić i Milan Nikolić od praksisovaca zatražili direktni angažman („ovde i sada“) u svakodnevnim klasnim borbama!

Ovde valja reći da je konvertitstvo grupe profesora počelo posle 1981. godine, kada je po „presudi“ Međunarodne organizacije rada za njih u okviru beogradskog Instituta društvenih nauka stvoren Centar za filozofiju i društvenu teoriju.

ma među profesorima univerziteta (na primer, Đordije Vučković, tadašnji urednik „Studenta“, novinarima, advokatima, piscima, pozorišnim i filmskim radnicima, ekonomistima, pravnim i advokatima, inžinjerima...). I, u istoriji poznata situacija, posle vrhunca studentskog pokreta (i) u Jugoslaviji dolazi do fragmentacije i radikalizacije pokreta. Jedan deo studentskih aktivista je izvesno vreme pokušavao sa tzv. maršom kroz institucije, pa su tako Vita Teofilović i Đordije Uskoković bili (studentski) odbornici u Skupštini Grada Beograda i Opštine Stari grad, a drugi deo

zmom, takođe i Jelka Kljajić (ubrzo Imširović) i Ljilja Jovićić (Mijanović). Milan Nikolić je do „Procesa šestorici“ pripadao „radničkoj liniji“, a onda po (samo)priznanju postao „socijaldemokrata zapadnog stila“, pa danas „demokratski nacionalista“. Lazar Stojanović je kao „konzervativni anarhist“ postao liberal i angažovao se u nevladinom sektoru...

Posebna priča je Sonja Lih - '68. je bila (kako bi se danas reklo) šefica logistike na Filozofskom fakultetu, nešto kasnije odbranila magisterski o Trockom, pa se sredinom 70-ih „izgubila“, da bi se krajem 80-ih „vratila“ i pokušala napraviti ženski politički pokret, početkom 90-ih postala šefica Soroš fondacije i odlučujuće uticala na formiranje nevladinog sektora, a poslednjih petnaestak godina preko Fonda za političku izuzetnost „najbolji saradnik“ svih režima, od DOS-ovskih i demokratskih do Vučićevog...

### Umetnost zaključka

Rezultat borbi u kojima smo učestvovali je da sve ono protiv čega smo bili i sve ono na što smo upozoravali da će se desi (uključujući i raspad Jugoslavije) ako se nastavi sa takvim politikama vladajuće koalicije imamo danas na delu kao aktuelnu realnost, samo mnogo goru nego što smo je „zamišljali“!

Iz perspektive '68: Neka budе borba neprestana!

### PS.

Govorio sam uglavnom iz beogradске perspektive i ličnog iskustva - centar „lipanjskih gibanja“ i studentskog pokreta bio je na Filozofском fakultetu, kao što je disidentski pokret najviše radio u Beogradu.

Imaću, i u drugim studentskim centrima, pre svega u Zagrebu i Ljubljani, bila je slična situacija, sa mnogo zanimljivih događaja i aktivnosti, nešto drugačije centriranih nego u Beogradu - generalno gledano, ja sam u jednoj rečenici često izgovarao: Beograd - politika (praksa), Zagreb - teorija, Ljubljana - alternativa!

Kraj



Foto: Wikipedia

Najnovije istraživanje italijanskih naučnika odgovara da je moguće, uz objašnjenje da se osećanje tuge razvija samo kod društvenih životinja sa velikim, kompleksnim mozgovima

## Mogu li delfini da tuguju?

Postoji nekoliko hiljada fotografija i videa na Jutjubu koji pokazuju da delfini zaista tuguju. Poznate su i scene delfina-majki kako u ustima ili na ledima nose ostatke svojih mrtvih mlađunaca nedelju dana ili duže, dok se sasvim ne raspadnu. Ali, kako bi definitivno utvrdili da ove životinje zaista osećaju i demonstriraju tugu, Đovani Bearci iz neprofitne organizacije Dolphin Biology and Conservation i njegove kolege analizirali su 78 naučnih izveštaja objavljenih u periodu 1970-2016, u kojima se prikazuju scene slične onima da društvenih mreža, i koje je Bearcijev tim okarakterisao kao postmortem-attentive behavior.

Rezultat je bio sledeći: tim je utvrdio da se tek 20 od 88 vrsta kitova i delfina ponaša na ovaj način nakon smrti bližnjeg. Od njih, najveći je broj delfina koji pripadaju vrsti Sousa i Tursiops, dok je samo za jednu vrstu kitova utvrđeno da oseća tugu - grbavi kit.

Naučnici su takođe utvrdili vezu između demonstracije tuge i veličine i kompleksnosti mozga ovih životinja - tako delfini, koji žive u strukturisanim društvenim grupama, generalno imaju veće i kompleksnije mozgove od grbavih kitova. Iako ova korelacija može jednostavno da odražava činjenicu da se većina studija fokusirala na delfine, jedno je sigurno, tvrdi Bearcijev tim: ponašanje koje pokazuje tugu može da se javi samo kod životinja sa velikim, kompleksnim

mozgovima, koje funkcionišu u zajednici. Ipak, da li je to dovoljno jak dokaz da delfini i kitovi zaista tuguju?

Kada je, na primer, o šimpanzama reč, naučnici su utvrdili da oni pate priključenjem detalja o ponašanju ovih životinja nakon smrti bližnjih. Tako je, recimo, jedna mlada šimpanza, koja nije mogla da se nosi sa smrću majke u tanzanijskom nacionalnom parku Gomb Strim, postala letargična, odbijala je hranu koju su joj istraživači nudili, razbolela se i nakon mesec dana izdahnula. Kada je o pavijanima reč, naučnici su ustanovili osećanje tuge kod njih zahvaljujući analizi hormona pre i nakon što su izgubili mlađunče ili partnera.

Kod kitova i delfina, sa druge strane, nema ovako detaljnih dokaza da osećaju tugu. Bearci i kolege kažu da, bez obzira na to što mi mislimo da oni osećaju, pitanje tuge i njihovog razumevanja smrti ostaje otvoreno.

Ipak, Bearci kaže da postoje drugi načini da se ovo proveri: kada naučnici vide kitove i delfine sa svojim mrtvima, treba da stave hidrofon u vodu i snimaju zvukove koje ispuštaju, i da koriste dronove da sakupi sprej koji ove životinje ispuštaju kako bi analizirali stanje hormona.

„Možda će nam dodatni podaci pomoći da bolje razumemo šta im je u glavama, i da li osećaju tugu. Suština je da mi to sada ne znamo“, zaključuje Bearci.



U saradnji sa Centrom za promociju nauke,  
„Danas“ predstavlja izabrane priče sa  
naučnopopularnog portala  
[elementarium.cpn.rs](http://elementarium.cpn.rs)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2															
3			■												
4					■										
5			■												
6					■										
7							■								
8		■													
9				■											
10										■					
11						■									
12											■				

**VODORAVNO:** 1. Francuski rukometni reprezentativac, 2. Ljubavni pesnici - Mesto kod Pančeva, 3. Nacionalni (skr.) - Kraća kompozicija za klavir - Sredstvo za narkozu, etar,

4. Japanski grad na ostrvu Honšu - Omamlijuće sredstvo - Simbol radijuma, 5. Decilitar (skr.) - Idiot - Ime, 6. Ime glumca Aleksića - Prodavci sira - Ačini odmila, 7. Isaćeni deo - Kretnja, pokret - Simbol kalijuma, 8. Oznaka na vozilima za obuku - Lirska poezija - Gl. grad Lesota, 9. Francuski pisac, Viktor - Parade, revije - Francusko žensko ime, 10. Zlatar, draguljar - Usmrtili (pokr.), 11. Ime italijanke

glumice Vladi - Naš raniji baletski koreograf, 12. Babina baba - Osvećeni hleb, nafora.

**USPRAVNO:** 1. Naš fudbalski reprezentativac, 2. Grčki košarkaški klub - Onomatopeja gukanja goluba, 3. Kolčevi - Jelova šuma, 4. Osnovna tarifa (skr.) - Tkalc - Brazilski fudbaler, 5. Mera za tečnost - Lav (tur.), 6. Ime pevača Pejovića - Žitelji Grenlanda - Auto-oznaka na vozilima za obuku - Lirska poezija - Gl. grad Lesota, 9. Francuski pisac, Viktor - Parade, revije - Francusko žensko ime, 10. Zlatar, draguljar - Usmrtili (pokr.), 11. Mesto na Ravnj

gori, 11. Mesto na Ravnj gori - Ime glumice Mančić - Reka u Škotskoj, 12. Ime TV voditelj Farago - Odsustvo zaraznih klica (med.),

13. Stariji šahista, Bora - Pakosna, zajedljiva osoba, 14. Sitan iver - Skupljač starudija, 15. Glasačka kutija za lažiranje izbora.

**REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA**  
**VODORAVNO:** Kasalište, labud, alamani, turnir, fobija, pad, gran, aport, arteriola, aramiti, seni, s, ati, orosnica, št, ti, otamniti, Eti, a, trik, okititi, Karavlaši, arati, Enak, ist, otanak, resursi, Isidora, Itali, mačevalac.